

**ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**  
**ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО**  
**РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**  
**КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО**

Галузь знань      08 Право  
Спеціальність    081 «Право»  
Освітній рівень   Перший (бакалаврський) рівень  
Освітньо-професійна програма «Право (поліцейські)»  
Шифр за ОПП:    ОК 19

Мова навчання: українська

**Кропивницький - 2025 рік**



# 1. ВСТУП

## 1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	2,3-й	
Семестр:	3-6-й	
Кількість кредитів ЄКТС / годин	13 / 390	
Лекції:	106 годин	
Семінарські:	50 годин	
Практичні:	104 годин	
Самостійна робота:	130 годин	
Індивідуальні завдання (курсова робота):	курсова робота	
Підсумковий семестровий контроль:	залік, екзамен	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	2:1	

## 1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета:** підготовка висококваліфікованих фахівців та фахівчинь у галузі права для реалізації завдань Національної поліції, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання у сфері права, забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності в частині формування знань про кримінальне право, чинне кримінальне законодавство, кримінально-правову політику держави та умінь щодо застосування кримінального законодавства при кваліфікації кримінальних правопорушень.

**Завдання:** формування глибоких теоретичних знань про кримінальне право, кримінально-правову політику держави та умінь щодо застосування кримінального законодавства при кваліфікації кримінальних правопорушень, а також набуття практичних навичок застосування одержаних теоретичних знань у правоохоронній діяльності.

## 1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Кримінальний процес, Криміналістика, Оперативно-розшукова діяльність, Кримінологія, Конституційне право, Трудове право, Адміністративна діяльність Національної поліції, Кримінально-правова

кваліфікація, Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

## 2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ПРН 2	ПРН 3	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 13	ПРН 18	ПРН 19	ПРН 20	ПРН 22
знати основні загальнотеоретичні положення науки кримінального права, сутність кримінально-правових інститутів, понять та категорій; чинне кримінальне законодавство	+					+	+	+	+
знати практику застосування чинного кримінального законодавства	+	+							+
вміти вільно орієнтуватися у нормах Загальної та Особливої частини КК України, проводити самостійний аналіз норм Загальної та Особливої частини КК України	+	+	+	+	+				
вміти здійснювати повний аналіз складу конкретного кримінального правопорушення та відмежовувати його за певними ознаками від	+		+	+	+	+			+

<p>суміжних правопорушень, а також від правомірної поведінки; визначати справедливе покарання (його вид і міру) відповідно до мети і загальних засад призначення покарання, а також адекватно визначати інші заходи кримінально-правового впливу</p>									
<p>вміти застосовувати норми КК України для правильної правової оцінки суспільно небезпечного діяння; проводити самостійний аналіз практики застосування чинного законодавства на основі вивчення положень науки кримінального права</p>	+	+	+	+	+	+			

## 2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	семінар.	практичн.	сам. роб		Лекції	семінар.	практичн.	сам. роб
1	2	3	4	5	8	9	10	11	12	15
<b>3 семестр навчання</b>										
<b>Тема № 1.</b> Поняття і система кримінального права	4	2	-	-	2					
<b>Тема № 2.</b> Закон про кримінальну відповідальність	6	2	2	-	2					
<b>Тема № 3.</b> Чинність закону про кримінальну відповідальність	4	-	2	-	2					
<b>Тема № 4.</b> Кримінальна відповідальність: поняття, підстави та форми	4	-	2	-	2					
<b>Тема № 5.</b> Кримінальне правопорушення та його Види	6	2	2	-	2					
<b>Тема № 6.</b> Склад кримінального правопорушення	8	2	2	2	2					
<b>Тема № 7.</b> Об'єкт та предмет кримінального правопорушення	4	2	-	-	2					
<b>Тема № 8.</b> Об'єктивна сторона кримінального правопорушення	6	-	2	2	2					
<b>Тема № 9.</b> Суб'єкт кримінального правопорушення	4	-	-	2	2					

<b>Тема № 10</b> Суб'єктивна сторона кримінального Правопорушення	6	2	2	-	2					
<b>ЗАЛІК</b>										
Всього за 3 семестр	<b>52</b>	<b>12</b>	<b>14</b>	<b>6</b>	<b>20</b>					
<b>4 семестр навчання</b>										
<b>Тема № 11.</b> Стадії вчинення кримінального правопорушення	6	2	-	2	2					
<b>Тема № 12.</b> Співучасть у кримінальному правопорушенні	8	2	-	2	4					
<b>Тема № 13.</b> Повторність, сукупність та рецидив кримінального правопорушення	8	2	2	2	2					
<b>Тема № 14.</b> Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	8	4	-	2	2					
<b>Тема № 15.</b> Звільнення від кримінальної відповідальності	10	4	2	2	2					
<b>Тема № 16.</b> Покарання: поняття, мета, види	8	2	2	-	4					
<b>Тема № 17.</b> Призначення покарання	6	2	-	2	2					
<b>Тема № 18.</b> Звільнення від покарання та його відбування	8	2	2	-	4					

<b>Тема № 19.</b> Судимість, її погашення та зняття	8	2	-	2	4					
<b>Тема № 20.</b> Обмежувальні та інші заходи кримінально-правового характеру	8	2	2	2	2					
<b>Тема № 21.</b> Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб	10	2	2	2	4					
<b>Тема № 22.</b> Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх	6	2	2	-	2					
<b>Курсова робота</b>										
<b>ЕКЗАМЕН</b>										
<b>Разом за 4 семестр навчання)</b>	<b>94</b>	<b>28</b>	<b>14</b>	<b>18</b>	<b>34</b>					
<b>5 семестр навчання</b>										
<b>Тема № 1.</b> Поняття Особливої частини кримінального права, її система та значення. Наукові засади кваліфікації кримінальних правопорушень	10	2	2	4	2					
<b>Тема 2.</b> Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	10	4	-	4	2					
<b>Тема 3.</b>	12	2	2	4	4					

Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи										
<b>Тема 4.</b> Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	12	2	2	4	4					
<b>Тема 5.</b> Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина	12	4	-	4	4					
<b>Тема 6.</b> Кримінальні правопорушення проти власності	12	4	2	4	2					
<b>Тема 7.</b> Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	14	4	2	4	4					
<b>Тема 8.</b> Кримінальні правопорушення проти довкілля	8	2	-	2	4					
<b>Тема 9.</b> Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	14	4	2	4	4					
<b>Тема 10.</b> Кримінальні правопорушення проти	10	2	-	4	4					

безпеки виробництва										
<b>Всього за 5 семестр</b>	<b>114</b>	<b>30</b>	<b>12</b>	<b>38</b>	<b>34</b>					
<b>ЗАЛІК</b>										
<b>Тема 11.</b> Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	14	4	2	4	4					
<b>Тема 12.</b> Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	10	2	-	4	4					
<b>Тема 13.</b> Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	12	4	2	4	2					
<b>Тема № 14.</b> Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки	14	4	2	4	4					
<b>Тема 15.</b> Кримінальні правопорушення у сфері	10	2	-	4	4					

охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації										
<b>Тема 16.</b> Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів	14	4	2	4	4					
<b>Тема 17.</b> Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно - обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку	10	2	-	4	4					
<b>Тема 18.</b> Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	14	4	2	4	4					

<b>Тема 19.</b> Кримінальні правопорушення проти правосуддя	10	2	-	4	4					
<b>Тема 20.</b> Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	10	4	-	2	4					
<b>Тема 21.</b> Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	12	4	-	4	4					
<b>Екзамен</b>										
<b>за 6 семестр навчання</b>	<b>130</b>	<b>36</b>	<b>10</b>	<b>42</b>	<b>42</b>					
<b>Всього годин</b>	<b>390</b>	<b>106</b>	<b>50</b>	<b>104</b>	<b>130</b>					

## **4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА**

#### **ТЕМА 1. Поняття і система кримінального права**

Поняття кримінального права як самостійної галузі права. Загальні та специфічні ознаки кримінального права, його предмет і метод правового регулювання. Визначення кримінального права як галузі права. Значення понять кримінального правопорушення і покарання у визначенні кримінального права.

Завдання кримінального права. Функції кримінального права як галузі права. Охоронна функція кримінального права, її вираз у КК України і втіленість у кримінальній політиці. Регулятивна функція, її прояви в нормах кримінального права.

Поняття принципів кримінального права. Найважливіші принципи кримінального права: відповідальність лише за вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом як кримінальні правопорушення; відповідальність лише за наявності вини; особистий характер відповідальності; індивідуалізація кримінальної відповідальності та покарання.

Система кримінального права. Загальна і Особлива частини. Поняття і система Загальної частини.

Кримінальне право і суміжні галузі права. Конституція України та її значення для кримінального права. Кримінальне і адміністративне право. Кримінальне і кримінально-процесуальне право. Кримінальне і кримінально-виконавче право. Кримінальне право і міжнародне право.

Наука кримінального права як частина юридичної науки і одна з галузей суспільних наук. Зміст науки кримінального права.

Предмет і методи науки кримінального права. Зв'язок науки кримінального права із суміжними науками (кримінологією, юридичною статистикою, психологією, психіатрією, судовою медициною тощо). Методи науки кримінального права.

Основні завдання науки кримінального права.

Система курсу кримінального права як юридичної дисципліни.

#### **ТЕМА 2. Закон про кримінальну відповідальність**

Поняття закону про кримінальну відповідальність. Ознаки закону про кримінальну відповідальність. Завдання закону про кримінальну відповідальність. Функції закону про кримінальну відповідальність.

Структура Кримінального кодексу України. Зміст Загальної та Особливої частини Кримінального кодексу України. Структура (розділи, статті тощо), значення та органічний взаємозв'язок Загальної та Особливої частини Кримінального кодексу України.

Структура кримінально-правової норми. Види диспозицій та санкцій закону про кримінальну відповідальність.

Поняття тлумачення закону про кримінальну відповідальність. Види тлумачення закону про кримінальну відповідальність.

### **ТЕМА 3. Чинність закону про кримінальну відповідальність**

Порядок набрання та втрати чинності законом про кримінальну відповідальність. Дія закону про кримінальну відповідальність у часі. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність у часі.

Зміст принципів чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі.

Принцип громадянства, принцип територіальний, реальний та універсальний.

Визначення поняття кордон, державний кордон України та з'ясування меж території України.

Правові наслідки засудження особи за межами України.

Вирішення питання про кримінальну відповідальність осіб, які підлягають кримінальній відповідальності за законодавством іноземної держави і перебувають на території України, та виконання вироків, винесених іноземними судами чи міжнародними судовими установами.

### **ТЕМА 4. Кримінальна відповідальність: поняття, підстави та форми**

Поняття кримінальної відповідальності. Сутність кримінальної відповідальності у науці кримінального права.

Кримінальна відповідальність як один з видів юридичної відповідальності. Характерні ознаки кримінальної відповідальності. Визначення кримінальної відповідальності.

Відображення у кримінальній відповідальності факту реальної взаємодії особи, яка вчинила кримінальне правопорушення і спеціальних органів держави в межах кримінально-правових відносин. Кримінально-правові відносини: їх юридичний зміст, суб'єкти та об'єкт. Момент виникнення і закінчення кримінальної відповідальності. Форми реалізації кримінальної відповідальності.

Підстави кримінальної відповідальності. Філософське обґрунтування кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Питання про свободу волі у кримінальному праві. Зовнішні та внутрішні обставини, які впливають на поведінку особи.

Єдина підстава кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 2 КК України. Фактична і юридична сторона в межах єдиної підстави кримінальної відповідальності. Матеріальна і процесуальна (ч. 2 ст. 2 КК України) підстави кримінальної відповідальності.

Відповідність положення ч. 3 ст. 2 КК України вимогам ч. 1 ст. 61 Конституції України.

### **ТЕМА 5. Кримінальне правопорушення та його види**

Поняття кримінального правопорушення. Види визначень поняття кримінального правопорушення: формальне, матеріальне, формально-

матеріальне. Поняття кримінального правопорушення відповідно до ч. 1 ст. 11 КК України, та його значення.

Ознаки кримінального правопорушення. Суспільна небезпечність як матеріальна ознака кримінального правопорушення. Значення суспільної небезпечності. Протиправність як формальна ознака кримінального правопорушення. Співвідношення суспільної небезпечності та протиправності.

Винність як ознака кримінального правопорушення, її зміст та значення. Караність як невід'ємна ознака кримінального правопорушення.

Співвідношення караності як ознаки кримінального правопорушення і фактичного призначення покарання за кримінальне правопорушення.

Значення ч. 2 ст. 11 КК України для визначення кримінального правопорушення. Відмінність малозначного діяння від кримінального правопорушення.

Місце кримінального правопорушення в системі правопорушень. Критерії відмежування кримінального правопорушення від інших правопорушень. Питання про відмежування кримінального правопорушення від інших правопорушень у науці кримінального права.

Класифікація кримінальних правопорушень та її значення. Класифікація кримінальних правопорушень за ступенем тяжкості (ст. 12 КК України), за формами вини, за родовим об'єктом.

## **ТЕМА 6. Склад кримінального правопорушення**

Поняття складу кримінального правопорушення та його значення. Вичерпний перелік складів кримінального правопорушення у чинному законодавстві.

Елементи складу кримінального правопорушення. Ознаки складу кримінального правопорушення, які характеризують об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону.

Ознаки конкретного, родового та загального складу кримінального правопорушення.

Поділ ознак загального складу кримінального правопорушення на обов'язкові та факультативні; значення такого поділу.

Види конкретних складів кримінальних правопорушень. Конкретний склад кримінального правопорушення і кваліфікація кримінального правопорушення.

Співвідношення кримінального правопорушення і складу кримінального правопорушення.

## **ТЕМА 7. Об'єкт та предмет кримінального правопорушення**

Поняття об'єкта кримінального правопорушення. Дискусія відносно об'єкта кримінального правопорушення в науці кримінального права.

Об'єкт кримінального правопорушення в реальній дійсності.

Ознаки об'єкта загального та родового об'єктів. Безпосередній об'єкт кримінального правопорушення. Ознаки основного і додаткового

безпосередніх об'єктів у конкретних складах кримінального правопорушення.

Поняття предмета кримінального правопорушення та його місце в структурі складу кримінального правопорушення.

### **ТЕМА 8. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення**

Поняття та ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Ознаки складу кримінального правопорушення, які характеризують об'єктивну сторону. Поділ ознак об'єктивної сторони загального складу кримінального правопорушення на обов'язкові та факультативні. Значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Суспільно небезпечне діяння. Форми вираження діяння згідно зі ст. 11 КК України: дія або бездіяльність. Сукупність ознак, якою визначається поняття діяння: суспільна небезпечність; протиправність; конкретний характер поведінки людини; свідомий акт поведінки людини; вольовий акт поведінки людини.

Поняття та ознаки дії. Класифікація дій: прості й складні; фізичні та інформаційні. Значення способу вчинення кримінального правопорушення. А також засобів і знаряддя для характеристики кримінально протиправної дії.

Бездіяльність. Умови кримінальної відповідальності за кримінально протиправну бездіяльність.

Непереборна сила, непереборний фізичний примус, психічний примус та їх значення для вирішення питання про кримінальну відповідальність за суспільно небезпечну дію або бездіяльність.

Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Поняття суспільно небезпечних наслідків. Розподіл цих наслідків, залежно від характеру і обсягу шкоди, заподіяної діянням об'єкту, на наслідки у виді реальної шкоди і наслідки у виді створення загрози (небезпеки) заподіяння шкоди. Види суспільно небезпечних наслідків: матеріальні й нематеріальні; основні й додаткові.

Прийоми законодавчого опису кримінально протиправних наслідків. Склади кримінальних правопорушень з ознаками кримінально протиправних наслідків (так звані «матеріальні»клади або кримінальні правопорушення з «матеріальним» складом) іклади кримінального правопорушення без ознак кримінально протиправних наслідків (так звані «формальні»клади або кримінальні правопорушення з «формальним» складом). Значення суспільно небезпечних наслідків.

Причинний зв'язок між діянням (дією або бездіяльністю) і суспільно небезпечними наслідками. Поділ причинного зв'язку на необхідний та випадковий, безпосередній та опосередкований.

Місце, час, обстановка, спосіб, засоби та знаряддя вчинення кримінального правопорушення, їх значення для характеристики об'єктивної сторони.

### **ТЕМА 9. Суб'єкт кримінального правопорушення**

Поняття суб'єкта кримінального правопорушення, тобто особи, яка підлягає кримінальній відповідальності. Обов'язкові ознаки суб'єкта кримінального правопорушення відповідно до ч. 1 ст. 18 КК України.

Дискусія відносно визнання юридичних осіб, а також держави суб'єктами окремих кримінального правопорушення.

Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення. Ч. 2 ст. 18 КК України стосовно ознак спеціального суб'єкта кримінального правопорушення. Службова особа та її поняття (ч. 3 та 4 ст. 18 КК України).

Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта кримінального правопорушення. Формула осудності (ч. 1 ст. 19 КК України).

Поняття неосудності за кримінальним правом. Формула неосудності за Кримінальним кодексом України (ч. 2 ст. 19 КК України).

Критерії неосудності: медичний (біологічний) та юридичний (психологічний).

Ознаки медичного критерію неосудності: хронічне психічне захворювання, тимчасовий розлад душевної діяльності, недоумство, інший хворобливий стан психіки. Значення медичного критерію для визнання особи неосудною.

Ознаки юридичного критерію неосудності. Характеристика інтелектуальної та вольової ознак юридичного критерію неосудності та їх співвідношення.

Співвідношення юридичного та медичного критеріїв неосудності.

Наслідки визнання особи неосудною.

Положення ч. 3 ст. 19 КК України стосовно особи, яка вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але до постановлення вироку захворіла на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними.

Поняття, критерії та наслідки визнання особи обмежено осудною (ст. 20 КК України).

Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені у стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин (ст. 21 КК України).

Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність (ст. 22 КК України). Загальний та знижений вік кримінальної відповідальності. Критерії встановлення в законі зниженого віку кримінальної відповідальності.

## **ТЕМА 10. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення**

Поняття та ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Ознаки складу кримінального правопорушення, які характеризують суб'єктивну сторону. Поділ ознак суб'єктивної сторони загального складу кримінального правопорушення на обов'язкові та факультативні. Значення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Поняття та форми вини згідно зі ст. 23 КК України. Зміст, сутність та ступінь вини. Неприпустимість об'єктивного ставлення. Співвідношення вини та винності.

Умисел і його види (ч. 1 ст. 24 КК України).

Поняття прямого умислу (ч. 2 ст. 24 КК України). Інтелектуальні ознаки та вольова ознака прямого умислу.

Поняття непрямого умислу (ч. 3 ст. 24 КК України). Інтелектуальні ознаки та вольова ознака непрямого умислу.

Відмінність непрямого умислу від прямого. Спеціальні види умислу, їх характеристика і значення.

Необережність та її види (ч. 1 ст. 25 КК України).

Кримінально протиправна самовпевненість, її інтелектуальна та вольова ознаки (ч. 2 ст. 25 КК України). Відмежування кримінально протиправної самовпевненості від непрямого умислу.

Кримінально протиправна недбалість, її інтелектуальна та вольова ознаки (ч. 3 ст. 25 КК України).

Випадок (казус) як невинне заподіяння суспільно небезпечних наслідків; його відмінність від кримінально протиправної недбалості.

Змішана (подвійна, складна) форма вини та її значення для кваліфікації кримінального правопорушення.

Мотив і мета як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Значення мотиву і мети та їх вплив на кримінальну відповідальність і покарання. Емоції як ознака суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Помилка, її поняття та види. Юридична помилка, її види і вплив на кримінальну відповідальність. Фактична помилка, її види і вплив на кримінальну відповідальність.

## **ТЕМА 11. Стадії вчинення кримінального правопорушення**

Поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення. Поняття закінченого кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 13 КК України).

Поняття та види незакінченого кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 13 КК України).

Поняття готування до кримінального правопорушення, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки (ч. 1 ст. 14 КК України). Відмежування готування до кримінального правопорушення від виявлення умислу.

Поняття замаху на кримінальне правопорушення, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки (ч. 1 ст. 15 КК України). Види замаху на кримінальне правопорушення. Кримінальна відповідальність за незакінчене кримінальне правопорушення (ст. 16 КК України).

Підстави кримінальної відповідальності за незакінчене кримінальне правопорушення. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення.

Поняття та ознаки добровільної відмови при незакінченому кримінальному правопорушенні (ст. 17 КК України). Правові наслідки добровільної відмови (ч. 2 ст. 17 КК України). Дійове каяття при вчиненні кримінального правопорушення: поняття і види. Відмінність дійового каяття від добровільної відмови.

## **ТЕМА 12. Співучасть у кримінальному правопорушенні**

Законодавче визначення поняття співучасті у кримінальному правопорушенні (ст. 26 КК України).

Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті.

Види співучасників згідно зі ст. 27 КК України. Законодавче визначення виконавця (співвиконавця), передбачене ч. 2 ст. 27 КК України.

Організатор вчинення кримінального правопорушення, його поняття і види (ч. 3 ст. 27 КК України). Об'єктивна та суб'єктивна сторона дій організатора.

Підбурювач (ч. 4 ст. 27 КК України). Характеристика дій підбурювача з об'єктивної та суб'єктивної сторони.

Пособник (ч. 5 ст. 27 КК України). Характеристика дій пособника з об'єктивної та суб'єктивної сторони. Види пособництва: фізичне та інтелектуальне, їх зміст.

Форми співучасті: поняття та критерії поділу.

Поділ форм співучасті за об'єктивними ознаками: проста співучасть; складна співучасть (співучасть із розподілом ролей).

Поділ форм співучасті за суб'єктивними ознаками, тобто за стійкістю суб'єктивних зв'язків, стійкістю умислу (ст. 28 КК України): вчинення кримінального правопорушення групою осіб (ч. 1 ст. 28 КК України); вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою (ч. 2 ст. 28 КК України); вчинення кримінального правопорушення організованою групою (ч. 3 ст. 28 КК України); вчинення кримінального правопорушення злочинною організацією (ч. 4 ст. 28 КК України).

Кримінальна відповідальність співучасників (ст. 29 КК України). Особливості кримінальної відповідальності організаторів та учасників організованої групи чи злочинної організації (ст. 30 КК України).

Спеціальні питання відповідальності за співучасть: співучасть у кримінальних правопорушеннях із спеціальним суб'єктом; провокація кримінального правопорушення; ексцес виконавця; безнаслідкова співучасть; невдале підбурювання або пособництво; добровільна відмова співучасників відповідно до ст. 31 КК України.

Причетність до кримінального правопорушення. Поняття і види причетності на підставі положень частин 6 і 7 ст. 27 КК України. Невизнання чинним КК кримінальним правопорушенням неповідомлення про кримінальне правопорушення (ч. 7 ст. 27 КК України).

## **ТЕМА 13. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень**

Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень як види множинності кримінальних правопорушень.

Одиничне кримінальне правопорушення як структурний елемент множинності кримінальних правопорушень. Види одиничних кримінальних правопорушень: прості та ускладнені (триваючі, продовжувані та складні

(складені) кримінальні правопорушення).

Види множинності кримінальних правопорушень. Повторність та її ознаки. Види повторності: повторність, не пов'язана із засудженням (фактична повторність), та повторність, пов'язана із засудженням (рецидив).

Види фактичної повторності: повторність тотожних (ч. 1 ст. 32 КК України) та однорідних кримінальних правопорушень (ч. 3 ст. 32 КК України). Кваліфікація повторності тотожних та однорідних кримінальних правопорушень. Відмежування повторності тотожних кримінальних правопорушень від продовжуваного кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 32 КК України).

Умови відсутності повторності кримінальних правопорушень (ч. 4 ст. 32 КК України).

Сукупність кримінальних правопорушень та її ознаки (ч. 1 ст. 33 КК України). Види сукупності кримінальних правопорушень: ідеальна та реальна сукупність. Відмежування ідеальної сукупності від одиничного кримінального правопорушення. Відмежування сукупності кримінальних правопорушень від конкуренції норм. Кваліфікація кримінальних правопорушень при ідеальній та реальній сукупності (ч. 2 ст. 33 КК України). Значення сукупності кримінальних правопорушень для кваліфікації та призначення покарання. Повторність та реальна сукупність кримінальних правопорушень.

Поняття рецидиву кримінальних правопорушень (ст. 34 КК України). Ознаки рецидиву. Види рецидиву: загальний та спеціальний; простий та складний (багаторазовий); пенітенціарний та рецидив тяжких і особливо тяжких кримінальних правопорушень. Кваліфікація рецидиву.

Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень (ст. 35 КК України).

#### **ТЕМА 14. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння**

Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Загальні ознаки обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, їх значення.

Поняття необхідної оборони відповідно до ч. 1 ст. 36 КК України та її наукове визначення. Право на необхідну оборону як природне, невідчужуване, абсолютне право людини. Відповідність закріпленого в ст. 36 КК України права на необхідну оборону конституційному положенню про те, що кожен може захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань (ч. 3 ст. 27 Конституції України).

Поняття та елементи підстави необхідної оборони. Ознаки необхідної оборони, визначені у ст. 36 КК України, які характеризують: мету оборони; спрямованість (об'єкт) заподіяння шкоди; характер дій того, хто захищається; своєчасність оборони; співрозмірність оборони небезпечності посягання і обстановці захисту.

Перевищення меж (ексцес) необхідної оборони (ч. 3 ст. 36 КК України).

Види ексцесів оборони. Відповідальність за ексцес оборони.

Спеціальні види необхідної оборони: оборона особи, яка через сильне душевне хвилювання, викликане суспільно небезпечним посяганням, не могла оцінити відповідність заподіяної нею шкоди небезпечності посягання чи обстановці захисту (ч. 4 ст. 36 КК України); оборона від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також від протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення (ч. 5 ст. 36 КК України); уявна оборона (ст. 37 КК України).

Поняття і ознаки уявної оборони. Вирішення питання про відповідальність при уявній обороні.

Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення, як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння. Поняття правомірного затримання особи що вчинила кримінальне правопорушення потерпілим або іншими особами (ч. 1 ст. 38 КК України). Підстава затримання особи що вчинила кримінальне правопорушення. Ознаки, що характеризують правомірність затримання особи що вчинили кримінальне правопорушення: мета затримання; особа, яка підлягає затриманню; характер дій при затриманні; необхідність заподіяння шкоди; співрозмірність шкоди, заподіяної особі, при його затриманні.

Перевищення заходів, необхідних для затримання особи що вчинила кримінальне правопорушення: поняття, ознаки та види. Відповідальність за перевищення заходів необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (ч. 2 ст. 38 КК України).

Поняття крайньої необхідності за ч. 1 ст. 39 КК України та її наукове визначення. Субсидіальний (додатковий) характер права на заподіяння шкоди у стані крайньої необхідності.

Поняття та елементи підстави крайньої необхідності.

Ознаки діяння, що вчинюється у стані крайньої необхідності: мета крайньої необхідності; спрямованість (об'єкт) заподіяння шкоди; характер дій; своєчасність заподіяння шкоди; межі заподіяння шкоди.

Перевищення меж (ексцес) крайньої необхідності (ч. 2 ст. 39 КК України). Відповідальність за ексцес крайньої необхідності. Умови, при яких особа не підлягає кримінальній відповідальності за перевищення меж крайньої необхідності (ч. 3 ст. 39 КК України).

Відмінність крайньої необхідності від необхідної оборони.

Фізичний або психічний примус. Непереборний фізичний примус як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння (ч. 1 ст. 40 КК України). Питання про кримінальну відповідальність особи за заподіяння шкоди у випадку переборного фізичного примусу або психічного примусу (ч. ст. 40 КК України).

Виконання законного наказу або розпорядження як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння (ч. 1 ст. 41 КК України). Критерії визнання наказу або розпорядження законними (ч. 2 ст. 41 КК України).

Кримінально-правові наслідки невиконання чи виконання явно кримінально протиправного наказу або розпорядження (ч. ч. 3 і 4 ст. 41 КК

України). Відповідальність у випадку, якщо особа не усвідомлювала і не могла усвідомлювати кримінально протиправного характеру наказу чи розпорядження (ч. 5 ст. 41 КК України).

Виправданий ризик як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння. Підстави та ознаки виправданого ризику відповідно до ст. 42 КК України. Умови невизнання ризику виправданим (ч. 3 ст. 42 КК України). Відповідальність за ексцес ризикованого діяння.

Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння (ч. 1 ст. 43 КК України). Підстава і ознаки правомірності заподіяння шкоди: поняття та види (ч. 2 ст. 43 КК України). Відповідальність за перевищення меж заподіяння шкоди відповідно до ч. 3 ст. 43 КК України.

Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України (ст. 43-1 КК України). Підстави та умови правомірного заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи при виконанні обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України. Умови, за яких дії особи не вважаються виконанням обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України діяння (дія або бездіяльність), спрямоване на відсіч та стримування збройної агресії Російської Федерації або агресії іншої країни.

## **ТЕМА 15. Звільнення від кримінальної відповідальності**

Поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності згідно зі ст. 44 КК України.

Види звільнення від кримінальної відповідальності: обов'язкове і необов'язкове (факультативне); безумовне і умовне; залежно від правової підстави.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Поняття, умови, правові наслідки (ст. 45 КК України). Перелік корупційних кримінальних правопорушень (Примітка до ст. 45 КК України).

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Умови такого звільнення (ст. 46 КК України).

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Умови та строки передачі на поруки (ст. 47 КК України).

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зміною обстановки. Умови звільнення (ст. 48 КК України).

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, розміри цих строків, початковий момент перебігу давності і кінцевий момент обчислення строків давності (ч. 1 ст. 49 КК України).

Зупинення перебігу давності. Момент відновлення перебігу давності у цих випадках. Умови звільнення особи від кримінальної відповідальності (ч. 2 ст. 49 КК України).

Умови і наслідки переривання перебігу давності (ч. 3 ст. 49 КК України).

Питання про застосування давності до особи, що вчинила особливо тяжкий злочин, за який згідно із законом може бути призначене довічне позбавлення волі (ч. 4 ст. 49 КК України), а також до особи, що вчинила злочин проти основ національної безпеки України або проти миру та безпеки людства (ч. 5 ст. 49 КК України).

Обчислення строків давності у разі вчинення кримінального правопорушення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи (ч. 6 ст. 49 КК України).

## **ТЕМА 16. Покарання: поняття, мета, види**

Поняття покарання у Кримінальному кодексі (ч. 1 ст. 50 КК України).

Значення та ознаки покарання.

Мета покарання. Питання про мету покарання в науці кримінального права. Мета покарання відповідно до ч. 2 ст. 50 КК України.

Поняття та ознаки системи покарань. Види покарань, які містить у собі система покарань, встановлена ст. 51 КК України (12 видів).

Поняття і значення класифікації покарань.

Класифікація покарань за порядком призначення покарань (ст. 52 КК України): основні покарання; додаткові покарання; покарання, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові.

Класифікація покарань за суб'єктом, до якого застосовується покарання: основні та спеціальні покарання.

Класифікація покарань за можливістю визначення строку покарання: строкові та безстрокові покарання.

Наслідки ухилення від покарання, призначеного вироком суду (ч. 5 ст. 52 КК України).

*Основні покарання.*

Громадські роботи (ст. 56 КК України). Поняття та зміст громадських робіт. Строки й порядок їх застосування. Особи, до яких цей вид покарання не може бути застосовано.

Виправні роботи (ст. 57 КК України). Поняття та зміст виправних робіт. Строки й порядок їх застосування. Розмір відрахувань із суми заробітку засудженого в доход держави. Особи, до яких цей вид покарання не може бути застосовано. Порядок заміни виправних робіт особам, які стали непрацездатними після постановлення вироку.

Службові обмеження для військовослужбовців (ст. 58 КК України). Умови та строки застосування. Відрахування із суми грошового забезпечення засудженого як компонент даного виду покарання та його розміри. Вплив службового обмеження на підвищення у посаді, військовому званні та на строк вислуги років для присвоєння чергового військового звання.

Арешт (ст. 60 КК України). Поняття та зміст арешту. Строки й порядок його застосування. Особи, до яких арешт як вид кримінального покарання не може бути застосовано.

Обмеження волі (ст. 61 КК України). Поняття, зміст і умови застосування обмеження волі. Строки й порядок застосування. Особи, яким цей вид

покарання не може бути застосовано.

Тримання у дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (ст. 62 КК України). Підстава, порядок та строки призначення цього виду покарання. Особи, до яких цей вид покарання не може бути застосовано.

Позбавлення волі на певний строк (ст. 63 КК України). Поняття, зміст, мета та порядок застосування цього виду покарання. Строки позбавлення волі. Довічне позбавлення волі (ст. 64 КК України). Поняття, підстави та умови застосування цього виду покарання. Особи, до яких цей вид покарання не може бути застосовано. Випадки, коли довічне позбавлення волі не

застосовується (ч. 4 ст. 68 КК України).

*Додаткові покарання.*

Позбавлення військового спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу (ст. 54 КК України). Підстави та порядок призначення цього додаткового покарання. Відсутність у Кримінальному кодексі права суду позбавляти засудженого наукових ступенів і звань, а також почесних звань.

Конфіскація майна (ст. 59 КК України). Ст. 41 Конституції України про конфіскацію майна. Поняття та сутність конфіскації майна як виду додаткового покарання. Підстави та порядок призначення конфіскації майна. Майно, що не підлягає конфіскації. Відмінність конфіскації майна як виду покарання від «спеціальної конфіскації».

*Покарання, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові.*

Штраф (ст. 53 КК України). Поняття штрафу. Розмір штрафу. Особливості призначення штрафу як додаткового виду покарання. Штраф із розстрочкою виплати. Підстави і порядок заміни штрафу іншими видами покарань.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 55 КК України). Поняття та строки призначення цього виду покарання як основного і як додаткового. Обчислення строку цього виду покарання, призначеного як додаткове покарання

## **ТЕМА 17. Призначення покарання**

Поняття законної підстави для призначення покарання. Принципи призначення покарання: законність покарання; визначеність покарання в судовому вироку; обґрунтованість і обов'язковість його мотивування у вироку; гуманність покарання; індивідуалізація покарання.

Загальні засади призначення покарання. Критерії загальних засад призначення покарання відповідно до ст. 65 КК України: 1) у межах, встановлених у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК України, що передбачає відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення, за винятком випадків, передбачених ч. 2 ст. 53 КК; 2) відповідно до положень Загальної частини КК України; 3) враховуючи ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особу винного та обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання.

Загальна характеристика та значення для призначення покарання

обставин, що пом'якшують (ст. 66 КК України) і обтяжують (ст. 67 КК України) покарання, їх види та характеристика. Межі врахування судом при призначенні покарання обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання.

Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення (ч. 1–4 ст. 68 КК України). Врахування ступеня тяжкості вчиненого діяння, ступеня здійснення кримінально протиправного наміру та причин, внаслідок яких кримінальне правопорушення не було доведено до кінця.

Призначення покарання за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті (ч. 5 ст. 68 КК України). Врахування характеру та ступеня участі кожного співучасника у вчиненні кримінального правопорушення.

Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК України). Підстави та порядок призначення судом більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання нижче від найнижчої межі, передбаченої законом за дане кримінальне правопорушення. Перехід до іншого, більш м'якого виду основного покарання. Особливості застосування норм про призначення більш м'якого покарання.

Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання (ст. 69-1 КК України)

Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень (ст. 70 КК України). Правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Призначення покарання за окремі кримінальні правопорушення, які входять до сукупності кримінальних правопорушень. Призначення остаточного (загального) покарання за сукупністю кримінальних правопорушень шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим. Визначення остаточного покарання за сукупністю кримінальних правопорушень шляхом повного чи часткового складання покарань. Правила складання покарань за сукупністю кримінальних правопорушень. Межі призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Особливості призначення остаточного покарання у випадках, якщо один із злочинів є умисним тяжким або таким, за який може бути призначене довічне позбавлення волі. Порядок призначення додаткових покарань за сукупністю кримінальних правопорушень. Особливості призначення основних та додаткових покарань різного виду за сукупністю кримінальних правопорушень. Особливості призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень за ч. 4 ст. 70 КК України.

Призначення покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК України). Правила призначення покарання за сукупністю вироків. Межі застосування повного чи часткового складання покарань за сукупністю вироків. Правила складання покарань за сукупністю вироків. Порядок призначення за сукупністю вироків додаткових покарань. Можливість використання поглинення покарань за сукупністю вироків. Особливості (порядок) призначення основних та додаткових покарань різного виду за сукупністю вироків.

Порядок призначення покарань при одночасному збігу сукупності кримінальних правопорушень та сукупності вироків.

Відмінність між правилами призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та за сукупністю вироків. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення (ст. 72 КК України).  
Обчислення строків покарання (ст. 73 КК України)

### **ТЕМА 18. Звільнення від покарання та його відбування**

Поняття звільнення від покарання, його підстави, умови та види відповідно до ч. 1 ст. 74 КК України. Відмінність між звільненням від покарання і звільненням від кримінальної відповідальності.

Звільнення від покарання у разі прийняття нового закону (чч. 2–3 ст. 74 КК).

Звільнення від покарання у зв'язку з втратою особою суспільної небезпечності (ч. 4 ст. 74 КК України).

Звільнення від покарання на підставах, передбачених ст. 49 КК України (ч. 5 ст. 74 КК України).

Звільнення від відбування покарання з випробуванням за ст. 75 КК України. Підстави та умови його застосування. Іспитовий строк, його тривалість та значення.

Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням (ч. ч. 1–2 ст. 76 КК України). Нагляд за особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням (ч. 3 ст. 76 КК України).

Застосування додаткових покарань у разі звільнення від відбування основного покарання з випробуванням (ст. 77 КК України).

Правові наслідки звільнення від відбування покарання з випробуванням (ч. 1 ст. 78 КК України). Підстави скасування звільнення від відбування з випробуванням та його наслідки (ч. ч. 2–3 ст. 78 КК України).

Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК України). Підстави, умови та особливості його застосування, нагляд за засудженими жінками. Правові наслідки та умови скасування цього виду звільнення.

Звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (ст. 80 КК України). Розміри цих строків та їх обчислення. Зупинення перебігу давності. Відновлення перебігу давності у випадку його зупинення. Переривання давності. Обчислення давності при її перериванні. Питання про застосування давності до осіб, які засуджені до довічного позбавлення волі. Давність виконання обвинувального вироку щодо осіб, яким призначено додаткове покарання. Незастосування давності виконання обвинувального вироку.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (ст. 81 КК України). Поняття та значення. Підстави та умови умовно-дострокового звільнення. Види покарань, при відбуванні яких можливе умовно-дострокове звільнення. Невідбутий строк при умовно-достроковому звільненні, його значення. Правові наслідки умовно-дострокового звільнення. Дострокове звільнення від додаткового покарання.

Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким (ст. 82 КК України).

Поняття і значення, умови, підстави та порядок такої заміни. Правові наслідки заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (ст. 83 КК України). Підстави, умови та особливості його застосування, нагляд за звільненими від відбування покарання вагітними жінками і жінками, які мають дітей віком до трьох років. Правові наслідки та умови скасування цього виду звільнення.

Звільнення від покарання за хворобою (ст. 84 КК України). Його види і підстави. Наслідки одужання осіб, звільнених від покарання або його відбування за хворобою. Зарахування часу застосування примусових заходів медичного характеру в строк покарання.

Звільнення від відбування покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу засудженого для обміну як військовополоненого (ст. 84-1 КК України).

Звільнення від покарання на підставі Закону України про амністію або акта про помилування (ст. ст. 85–87 КК України).

### **ТЕМА 19. Судимість, її погашення та зняття**

Поняття і значення судимості. Правові наслідки судимості (чч. 1–2 ст. 88 КК України). Особи, які визнаються такими, що не мають судимості (чч. 3–4 ст. 88 КК України).

Види припинення судимості.

Погашення судимості. Строки погашення судимості (ст. 89 КК України). Обчислення строків погашення судимості (ст. 90 КК України). Наслідки вчинення нового кримінального правопорушення протягом цих строків (ч. 5 ст. 90 КК України).

Зняття судимості та умови його застосування (ст. 91 КК України). Види зняття судимості. Відмінність зняття судимості від її погашення.

### **ТЕМА 20. Обмежувальні та інші заходи кримінально-правового характеру**

Поняття та види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до фізичних осіб.

Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство (ст. 91-1 КК України): правова природа, мета, види, підстави.

Поняття та мета примусових заходів медичного характеру (ст. 92 КК України). Підстави їх застосування.

Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру (ст. 93 КК України).

Види примусових заходів медичного характеру та критерії їх призначення (ст. 94 КК України). Продовження, зміна та припинення застосування примусових заходів медичного характеру (ст. 95 КК України). Зарахування часу застосування примусових заходів медичного характеру в строк покарання.

Примусове лікування (ст. 96 КК України). Мета та підстави його

застосування. Особи, до яких застосовується примусове лікування.  
Спеціальна конфіскація (ст. 96-1 КК України). Випадки застосування спеціальної конфіскації (ст. 96-2 КК України).

## **ТЕМА 21. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб**

Поняття заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб.

Сутність заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб в законодавстві зарубіжних країн. Ознаки, що характеризують поняття заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Мета заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Підстави й умови застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Види юридичних осіб, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру. Підстави й умови застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб: законодавчий та доктринальний виміри. Обставини, що виключають застосування заходів кримінально-правового характеру. Поняття уповноваженої особи юридичної особи та її права. Вчинення уповноваженою особою кримінального правопорушення в інтересах юридичної особи. Вчинення уповноваженою особою кримінального правопорушення від імені юридичної особи.

Види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб.

Поняття та види примусових заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Штраф як основний примусовий захід кримінально-правового характеру щодо юридичної особи: поняття, підстави та умови застосування. Ліквідація як основний примусовий захід кримінально-правового характеру щодо юридичної особи: поняття, підстави та умови застосування. Конфіскація майна як додатковий примусовий захід кримінально-правового характеру щодо юридичної особи: поняття, підстави та умови застосування. Загальні правила застосування до юридичних осіб примусових заходів кримінально-правового характеру. Спеціальні правила застосування щодо юридичних осіб примусових заходів кримінально-правового характеру.

Поняття та види заходів кримінально-правового характеру, що ґрунтуються на недоцільності здійснення подальшого кримінального провадження щодо юридичної особи. Звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру у зв'язку із закінченням строків давності: поняття, підстави та умови застосування.

## **ТЕМА 22. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх**

Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх як вияв

гуманізму кримінального законодавства України.

Звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Підстави такого звільнення (ст. 97 КК України).

Види примусових заходів виховного характеру та особливості їх призначення. Наслідки ухилення неповнолітнього від застосування до нього примусових заходів виховного характеру.

Види покарань, які застосовуються до неповнолітніх, особливості їх застосування (ст. ст. 98–102 КК України).

Особливості призначення покарання неповнолітнім (ст. 103 КК України). Призначення позбавлення волі неповнолітнім за сукупністю кримінальних правопорушень або вироків.

Особливості застосування до неповнолітніх звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 104 КК України).

Звільнення неповнолітніх від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ст. 105 КК України). Підстави такого звільнення, види примусових заходів виховного характеру.

Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності та відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 106 КК України).

Особливості умовно-дострокового звільнення від покарання осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у віці до 18 років (ст. 107 КК України).

Особливості погашення та зняття судимості щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у віці до 18 років (ст. 108 КК України).

## 2. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

**ТЕМА 1. Поняття Особливої частини кримінального права, її система та значення. Наукові засади кваліфікації кримінальних правопорушень.**

Поняття Особливої частини кримінального права України. Специфіка Особливої частини кримінального права та її єдність і зв'язок із Загальною частиною. Система Особливої частини кримінального права. Сучасне ліберально-гуманістичне уявлення про ієрархію соціальних цінностей та його вплив на систематизацію Особливої частини кримінального права.

Структура Особливої частини Кримінального кодексу України. Критерії поділу на розділи та статті. Співвідношення кримінально-правової норми та статті Особливої частини Кримінального кодексу. Структура кримінально-правової норми Особливої частини Кримінального кодексу. Види диспозицій та санкцій.

Наука Особливої частини кримінального права та її роль у розкритті змісту норм Особливої частини кримінального права та статей Кримінального кодексу.

Значення судової практики для правильного розуміння і застосування

кримінально-правових норм Особливої частини.

Значення Особливої частини кримінального права. Завдання Особливої частини в механізмі протидії злочинності.

Поняття, види, етапи кваліфікації кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення та склад кримінальних правопорушень як фактична і правова підстави кваліфікації.

Вчинення кримінального правопорушення – фактична підстава притягнення до кримінальної відповідальності й кваліфікації скоєного.

Поняття, ознаки та елементи кримінального правопорушення. Одиничні кримінальні правопорушення і множинність кримінальних правопорушень, їх види.

Склад кримінального правопорушення – правова модель і основа кваліфікації. Поняття і ознаки складу кримінального правопорушення. Обов'язкові й факультативні ознаки складу кримінального правопорушення. Класифікація складів кримінальних правопорушень.

Конкуренція норм Особливої частини Кримінального кодексу. Правила кваліфікації при конкуренції норм. Відмінність конкуренції від колізії правових норм, шляхи подолання колізії.

Значення правильної кваліфікації для здійснення правосуддя. Правильна кваліфікація як необхідна умова дотримання законності, прав і свобод людини. Значення правильної кваліфікації для визначення рівня і стану злочинності та обліку кримінальних правопорушень.

## **ТЕМА 2. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи**

Поняття, загальна характеристика, та види кримінальних правопорушення проти життя та здоров'я особи.

***Кримінальні правопорушення проти життя особи.***

Зміст і значення норм ст. ст. 3 і 27 Конституції України. Загальна

характеристика кримінальних правопорушень проти життя. Життя як основний безпосередній об'єкт цих кримінальних правопорушень.

Поняття вбивства і його види: умисне вбивство та вбивство через необережність. Умисне вбивство та його види.

Умисне вбивство за обтяжуючих обставин. Вбивство двох або більше осіб. Єдність умислу на вбивство двох або більше осіб як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони. Вбивство малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності. Вбивство заручника. Поняття заручника. Вбивство, вчинене з особливою жорстокістю. Поняття особливої жорстокості. Вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб. Відмежування цього виду вбивства від терористичного акту. Вбивство з корисливих мотивів. Поняття корисливих мотивів. Вбивство з хуліганських мотивів. Поняття хуліганських мотивів. Вбивство особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку. Вбивство з метою приховати інше кримінальне правопорушення або полегшити його вчинення. Вбивство, поєднане із згвалтуванням або сексуальним насильством. Вбивство, вчинене на замовлення. Поняття замовлення. Відмежування від вбивства з корисливих мотивів. Вбивство, вчинене за попередньою змовою групою осіб. Вбивство, вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого статтями 116–118 КК України. Умисне вбивство з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості. Відмежування від вбивства двох або більше осіб. Кваліфікація вбивства за наявності кількох обтяжуючих обставин.

Умисне вбивство за пом'якшуючих обставин, його види.

Умисне вбивство, вчинене у стані сильного душевного хвилювання (ст. 116 КК України). Особливості об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (ст. 117 КК України). Особливості потерпілого, часу вчинення кримінального правопорушення, його суб'єкту і суб'єктивної сторони. Відповідальність співучасників цього кримінального правопорушення.

Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони (ст. 118 КК України) або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки цього кримінального правопорушення.

Вбивство через необережність (ст. 119 КК України). Відмінність цього кримінального правопорушення від інших, наслідком котрих є смерть потерпілої особи.

Доведення до самогубства та його форми (ст. 120 КК України). Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Відмінність доведення до самогубства від умисного вбивства та вбивства через необережність.

### ***Кримінальні правопорушення проти здоров'я особи.***

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я особи. Здоров'я особи як основний безпосередній об'єкт кримінальних правопорушень.

Поняття і види тілесних ушкоджень. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень.

Умисне тяжке тілесне ушкодження, його поняття та види (ст. 121 КК України). Критерії визнання тілесного ушкодження тяжким: медичний, соціальний, економічний, естетичний. Кваліфікуючі ознаки тяжкого тілесного ушкодження. Відмежування тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого, від вбивства.

Умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене за пом'якшуючих обставин: заподіяне у стані сильного душевного хвилювання; у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК України), його поняття, види та критерії визначення. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128 КК України).

Умисне легке тілесне ушкодження, його поняття види, критерії визнання (ст. 125 КК України).

Побої і мордування (ст. 126 КК України). Поняття і відмінність від тілесних ушкоджень. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Кримінально-правова характеристика домашнього насильства (ст. 126-1 КК України).

Катування (ст. 127 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Зміст мети катування. Відмінність цього кримінального правопорушення від вчинення побоїв та мордувань.

Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 130 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 131 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Зараження венеричною хворобою (ст. 133 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

***Кримінальні правопорушення, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи.***

Погроза вбивством (ст. 129 КК України). Реальність погрози як умова відповідальності за це кримінальне правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від готування до чи замаху.

Незаконне проведення абортів або стерилізації (ст. 134 КК України). Поняття абортів. Особливості суб'єкта кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Залишення в небезпеці (ст. 135 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки цього кримінального правопорушення. Особливості суб'єкта кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК України). Особливості об'єктивної сторони та суб'єкту кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей (ст. 137 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконна лікувальна діяльність (ст. 138 КК України). Об'єктивні ознаки.

Суб'єкт кримінального правопорушення.

Ненадання допомоги хворому медичним працівником (ст. 139 КК України). Завідомість як ознака цього складу кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК України). Об'єктивні ознаки. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення прав пацієнта (ст. 141 КК України). Особливості цього складу кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Незаконне проведення дослідів над людиною (ст. 142 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини (ст. 143 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Насильницьке донорство (ст. 144 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

***Інші кримінальні правопорушення проти здоров'я особи.***

Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 132 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Особливості суб'єкта кримінального правопорушення.

Незаконне розголошення лікарської таємниці (ст. 145 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Особливості суб'єкта кримінального правопорушення.

### **ТЕМА 3. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи**

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

Незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК України). Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Насильницьке зникнення (ст. 146-1 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Поняття представника держави та представника іноземної держави.

Захоплення заручників (ст. 147 КК України). Відмежування від позбавлення волі або викрадення людини. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Підміна дитини (ст. 148 КК України). Відмежування від викрадення людини.

Торгівля людьми (ст. 149 КК України). Форми торгівлі людьми. Поняття експлуатації людини. Кваліфікуючі ознаки торгівлі людьми. Особливо кваліфікуючі ознаки торгівлі людьми.

Експлуатація дітей (ст. 150 КК України). Кваліфікуючі ознаки експлуатації дітей.

Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (ст. 150-1 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне поміщення в психіатричний заклад (ст. 151 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Примушування до шлюбу (ст. 151-2 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

#### **ТЕМА 4. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи**

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Зґвалтування (ст. 152 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Зміст складного діяння при зґвалтуванні. Добровільна згода: поняття і її критерії її відсутності. Кваліфікація насильства при зґвалтуванні. Безпорадний стан потерпілої особи: поняття і види. Момент закінчення зґвалтування. Особливості суб'єкта кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки зґвалтування.

Сексуальне насильство (ст. 153 КК України). Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Розмежування сексуального насильства та зґвалтування.

Примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК України). Особливості об'єктивної сторони. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Розмежування примушування до вступу в статевий зв'язок та зґвалтування, сексуального насильства.

Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Розмежування зі зґвалтуванням та сексуальним насильством.

Розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види розбещення. Кваліфікуючі ознаки цього

кримінального правопорушення. Розмежування із сексуальним насильством. Домагання дитини для сексуальних цілей (ст. 156-1 КК України).

Особливості складного діяння та мети кримінального правопорушення. Поняття «зустрічі» та «дитячої порнографії». Кваліфікуючі ознаки.

## **ТЕМА 5. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина**

Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

### ***Кримінальні правопорушення проти виборчих прав.***

Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії референдуму чи діяльності офіційного спостерігача (ст. 157 КК України). Форми та кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Надання неправдивих відомостей до органу ведення Державного реєстру виборців або інше несанкціоноване втручання в роботу Державного реєстру виборців (ст. 158 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Незаконне використання виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, голосування виборцем, учасником референдуму більше одного разу, викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі (ст. 158-1 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Незаконне знищення або пошкодження виборчої документації або документації референдуму (ст. 158-2 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Фальсифікація, підроблення, викрадення, пошкодження або знищення виборчої документації, документації референдуму, викрадення, пошкодження, приховування, знищення печатки виборчої комісії, комісії референдуму, виборчої скриньки, списку виборців чи учасників референдуму (ст. 158-3 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Форми діяння. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Порушення таємниці голосування (ст. 159 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Форми діяння. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації чи агітації референдуму (ст. 159-1 КК України).

Підкуп виборця, учасника референдуму, члена виборчої комісії або комісії з референдуму (ст. 160 КК України). Форми та кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

### ***Кримінальні правопорушення проти трудових прав.***

Грубе порушення законодавства про працю (ст. 172 КК України). Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Грубе порушення угоди про працю (ст. 173 КК України). Кваліфікуюча обставина цього кримінального правопорушення.

Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат (ст. 175 КК України). Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Звільнення від кримінальної відповідальності за невиплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат.

***Кримінальні правопорушення проти інших особистих прав і свобод людини і громадянина.***

Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками (ст. 161 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Порушення недоторканності житла (ст. 162 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер (ст. 163 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (ст. 164 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (ст. 166 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Об'єктивні ознаки. Суб'єкт цього кримінального правопорушення.

Зловживання опікунськими правами (ст. 167 КК України). Види зловживань. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння) (ст. 168 КК України). Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння) (ст. 169 КК України).

Об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій (ст. 170 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (ст. 171 КК України). Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку (ст. 174 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК України). Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію (ст. 177 КК України). Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Пошкодження релігійних споруд чи культових будинків (ст. 178 КК України).

Незаконне утримування, осквернення або знищення релігійних святинь (ст. 179 КК України).

Перешкоджання здійсненню релігійного обряду (ст. 180 КК України).

Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Посягання на здоров'я людей під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів (ст. 181 КК України). Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Порушення недоторканності приватного життя (ст. 182 КК України).

Порушення права на отримання освіти (ст. 183 КК України).

Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Порушення права на безоплатну медичну допомогу (ст. 184 КК України).

Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

## **ТЕМА 6. Кримінальні правопорушення проти власності**

Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти власності. Корисливі та некорисливі кримінальні правопорушення проти власності.

Корисливі кримінальні правопорушення проти власності: викрадення чужого майна та кримінальні правопорушення без ознак викрадення.

Поняття викрадення чужого майна та його ознаки. Предмет викрадення. Майно та його фізична, соціальна, економічна та юридична ознаки. Форми викрадення в залежності від способу вилучення чужого майна. Види викрадення в залежності від вартості викраденого майна. Визначення вартості викраденого. Значення поділу викрадення на форми та види.

Крадіжка (ст. 185 КК України): об'єктивні і суб'єктивні ознаки. Відмежування крадіжки від дрібного викрадення чужого майна (ст. 51 КУпАП). Поняття і момент закінчення викрадення. Поняття і прояви таємності викрадення. Кваліфікуючі ознаки. Поняття «житло», «сховище», «інше приміщення» в контексті кваліфікуючих ознак крадіжки.

Грабіж (ст. 186 КК України). Характеристика відкритого викрадення.

Кваліфікуючі ознаки. Відмінність грабежу від крадіжки.

Розбій (ст. 187 КК України). Поняття і ознаки розбою. Безпосередній об'єкт розбійного нападу. Момент закінчення цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки розбою. Відмінність розбою від насильницького грабежу і бандитизму.

Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання (ст. 188-1 КК України). Кваліфікуючі ознаки.

### ***Корисливі кримінальні правопорушення проти власності без ознак викрадення.***

Загальна характеристика корисливих кримінальних правопорушень проти власності без ознак викрадення, їх відмежування від викрадення. Види цих кримінальних правопорушень.

Вимагання (ст. 189 КК України). Поняття, кваліфікуючі ознаки, відмежування вимагання, поєднаного з насильством від розбою. Розмежування вимагання та примушування та виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК України)

Шахрайство (ст. 190 КК України). Поняття, кваліфікуючі ознаки, розмежування з цивільно-правовими деліктами щодо неповернення майна.

Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України). Момент закінчення різних форм (проявів) привласнення, розтрата майна, яке було ввірено особі або перебувало у її віданні. Розмежування шахрайства та привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК України). Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Відмежування від шахрайства.

Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї (ст. 193 КК України).

### ***Некорисливі кримінальні правопорушення проти власності.***

Поняття і види некорисливих кримінальних правопорушень проти власності.

Умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК України). Предмет цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки знищення або пошкодження майна.

Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики (ст. 194-1 КК України).

Предмет цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Погроза знищення майна (ст. 195 КК України). Предмет цього кримінального правопорушення. Особливості погрози у складі цього кримінального правопорушення.

Необережне знищення або пошкодження майна (ст. 196 КК України). Порухення обов'язків щодо охорони майна (ст. 197 КК України).

Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197-1 КК України). Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом (ст. 198 КК України). Розмежування цього кримінального правопорушення зі співучастю у вчиненні інших кримінальних правопорушень, внаслідок яких протиправно одержується майно.

## **ТЕМА 7. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності**

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень

у сфері господарської діяльності.

**Кримінальні правопорушення у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України**

Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК України). Визначення предмета кримінального правопорушення. Види дій.

Момент закінчення кримінального правопорушення. Мета збуту як ознака суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від шахрайства. Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200 КК України). Визначення предмету кримінального правопорушення. Види дій. Момент закінчення. Мета збуту як ознака суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від шахрайства та виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї.

Контрабанда (ст. 201 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Види діянь. Поняття вчинення контрабанди у великих розмірах. Визначення предметів кримінального правопорушення. Види діянь. Момент закінчення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України (ст. 201-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Види діянь.

Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України). Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Види діянь. Визначення наслідків.

Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття бюджетних коштів як предмета цього кримінального правопорушення. Визначення вчинення кримінального правопорушення у великому розмірі. Види діянь. Момент закінчення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем.

Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону (ст. 211 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види діянь. Особливості суб'єктивної сторони і суб'єкта кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від порушення законодавства про бюджетну систему України.

Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Умови кримінальної відповідальності за бездіяльність. Суспільно небезпечні наслідки. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення.

Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212-1 КК України) характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення.

Доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218-1 КК України) характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття суспільно небезпечного протиправного діяння, що характеризує доведення банку до неплатоспроможності.

Порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220-1 КК України) Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Момент закінчення кримінального правопорушення.

Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 220-2 КК України) Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Момент закінчення кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання***

Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (ст. 201-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Особливості предмету кримінального правопорушення. Поняття гуманітарної допомоги, благодійної пожертви, безоплатної допомоги.

Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва (ст. 203-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмети кримінального правопорушення. Види діянь. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей (ст. 203-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Предмети кримінального правопорушення. Види діянь. Кваліфікуючі ознаки. Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців (ст. 205-1 КК

України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Протидія законній господарській діяльності (ст. 206 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види діянь. Потерпілий від кримінального правопорушення. Момент закінчення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від вимагання.

Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види діянь. Потерпілий від кримінального правопорушення. Момент закінчення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від вимагання.

Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів. Кваліфікуючі ознаки.

Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ст. 209-1 КК України). Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення порядку здійснення заготівлі металобрухту та операцій з металобрухтом (ст. 213 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види діянь. Потерпілий від кримінального правопорушення. Момент закінчення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предмета кримінального правопорушення. Поняття незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару. Отримання доходу у великому розмірі як ознака кримінального правопорушення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предмета кримінального правопорушення. Види дій. Визначення суспільно небезпечних наслідків кримінального правопорушення. Відмежування цього кримінального правопорушення від адміністративного правопорушення, а також від шпіонажу.

Розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках (ст. 232 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предмета кримінального правопорушення. Види дій. Визначення суспільно

небезпечних наслідків кримінального правопорушення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення у сфері банкрутства.***

Доведення до банкрутства (ст. 219 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види діянь. Суспільно небезпечні наслідки. Особливості суб'єктів кримінального правопорушення. Мотиви його вчинення.

***Кримінальні правопорушення у сфері використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів.***

Шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Характеристика діянь. Суб'єктивна сторона. Мета кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від кримінальних правопорушень проти власності.

Маніпулювання на організованих ринках (ст. 222-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Характеристика діянь. Суб'єктивна сторона. Мета кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього кримінального правопорушення від кримінальних правопорушень проти власності.

Маніпулювання на енергетичному ринку (ст. 222-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Характеристика діянь та наслідків кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів (ст. 223-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Види діянь. Момент закінчення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Виготовлення, збут та використання підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів) (ст. 224 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Види діянь. Момент закінчення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне використання інсайдерської інформації (ст. 232-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Види діянь. Момент закінчення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Приховування інформації про діяльність емітента (ст. 232-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Види діянь. Момент закінчення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне використання інсайдерської інформації щодо оптових енергетичних продуктів ст. 232-3 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предметів кримінального правопорушення. Види діянь. Момент закінчення. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

***Кримінальні правопорушення у сфері обслуговування споживачів і захисту їх прав.***

Умисне введення в обіг на ринки України (випуск на ринок України) небезпечної продукції (ст. 227 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Визначення предмета кримінального правопорушення. Види дій. Поняття їх вчинення у великих розмірах. Особливості суб'єкта і суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення у сфері приватизації державного і комунального майна.***

Незаконна приватизація державного, комунального майна (ст. 233 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Характеристика суб'єктивної сторони та суб'єкта. Кваліфікуючі ознаки.

## **ТЕМА 8. Кримінальні правопорушення проти довкілля**

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти довкілля.

***Кримінальні правопорушення проти посягання на живу природу.***

Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу (ст. 245 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Особливості предмета кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Характеристика способу скоєння кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона цього кримінального правопорушення. Вік відповідальності. Кваліфікуючі ознаки. Поняття тяжких наслідків.

Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення. Об'єкт та предмет кримінального правопорушення. Місце скоєння кримінального правопорушення. Поняття істотної шкоди. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Порушення законодавства про захист рослин (ст. 247 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Вид кримінально-правової норми. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Незаконне полювання (ст. 248 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона незаконного полювання. Особливості суб'єкта незаконного полювання. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення.

Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних

ознак. Поняття промислу. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення щодо посягання на об'єкти неживої природи.***

Забруднення або псування земель (ст. 239 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Основний та додатковий об'єкт забруднення або псування земель. Предмет кримінального правопорушення. Відмінність забруднення від псування. Момент закінчення кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона злочинного забруднення та псування земель. Вік кримінальної відповідальності за цей кримінальне правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель (ст. 239-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах (ст. 239-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Момент закінчення кримінального правопорушення. Відмежування від незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель. Кваліфікуючі ознаки.

Забруднення атмосферного повітря (ст. 241 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Суб'єктивна сторона забруднення атмосферного повітря. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Порушення правил охорони вод (ст. 242 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види об'єктів вказаного кримінального правопорушення. Види діянь та їх наслідки. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Забруднення моря (ст. 243 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Основний та додатковий об'єкт кримінального правопорушення. Особливості предмета забруднення моря. Особливості об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона забруднення моря. Види суб'єктів цього кримінального правопорушення.

Порушення законодавства про континентальний шельф України (ст. 244 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття континентального шельфу України. Вид кримінально-правової норми. Особливості об'єктивної сторони. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Вік, з якого настає кримінальна відповідальність за вказане кримінального правопорушення.

Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду (ст. 252 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Особливості предмета кримінального правопорушення. Значення способу для кваліфікації цього кримінального правопорушення.

Безгосподарське використання земель (ст. 254 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення, що порушують правові норми у сфері екології.***

Порушення правил екологічної безпеки (ст. 236 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття екологічної безпеки. Об'єктивна сторона. Наслідки кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації. Суб'єкт цього кримінального правопорушення.

Порушення правил охорони або використання надр, незаконне видобування корисних копалин (ст. 240 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття надр. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт.

Незаконне видобування, збут, придбання, передача, пересилання, перевезення, переробка бурштину (ст. 240-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття значного розміру. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт. Кваліфікуючі ознаки.

Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів (ст. 250 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона цього кримінального правопорушення. Суб'єкт проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів.

Порушення ветеринарних правил (ст. 251 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття епізоотії. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт цього кримінального правопорушення.

***Інші кримінальні правопорушення проти довкілля.***

Невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення (ст. 237 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види об'єктів кримінального правопорушення. Особливості об'єктивної сторони. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт зазначеного кримінального правопорушення.

Приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення (ст. 238 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення і його спеціальні ознаки. Значення наслідків для кваліфікації кримінального правопорушення.

Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля (ст. 253 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Значення наслідків для кваліфікації кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона вказаного кримінального правопорушення. Особливості особи, що вчинила цей кримінального правопорушення.

**ТЕМА 9. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки**

Поняття громадської безпеки, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень, передбачених IX розділом Особливої частини Кримінального кодексу України. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки цих кримінальних правопорушень.

***Кримінальні правопорушення, пов'язані з діяльністю злочинних угруповань.***

Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній (ст. 255 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єкт кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона створення, керівництва злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участі у ній. Вік, з якого настає кримінальна відповідальність за це кримінальне правопорушення. Умови звільнення від кримінальної відповідальності та особи, що підлягають звільненню від кримінальної відповідальності (ч. 6 ст. 255 КК України).

Встановлення або поширення злочинного впливу (ст. 255-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єкт кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Кваліфікуючі ознаки.

Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці) (ст. 255-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єкт кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Умови звільнення від кримінальної відповідальності та особи, що підлягають звільненню від кримінальної відповідальності (ч. 2 ст. 255-2 КК України).

Звернення за застосуванням злочинного впливу (ст. 255-3 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єкт кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона.

Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності (ст. 256 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Відмінність від співучасті. Особливості суб'єкта цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Бандитизм (ст. 257 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент початку та закінчення цього кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт бандитизму.

Створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258-3 КК України). Умови звільнення від кримінальної відповідальності за вказані кримінальні правопорушення.

Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття воєнізованих формувань. Види діянь. Момент закінчення

кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цією статтею.

***Кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням громадського спокою.***

Терористичний акт (ст. 258 КК України), характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття терористичного акту. Види об'єктів кримінального правопорушення. Характеристика дій. Наслідки кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона зазначеного кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від диверсії та бандитизму.

Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Момент його закінчення. Завідомість як ознака кримінального правопорушення. Відмежування від кримінальних правопорушень проти власності. Кваліфікуючі ознаки.

Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Мета як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони. Суб'єкт цього кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним або недбалим поводженням зі зброєю, боєприпасами та вибуховими речовинами.***

Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 262 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Кваліфікуючі ознаки.

Відмежування від інших кримінальних правопорушень. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст.

263 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона та види діянь. Момент початку і

закінчення кримінального правопорушення. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за це

кримінальне правопорушення.

Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв (ст. 263-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона та види діянь. Кваліфікуючі ознаки.

Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Значення наслідків для

кваліфікації. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним поводженням з радіоактивними матеріалами, вибуховими, легкозаймистими та іншими шкідливими матеріалами.***

Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами (ст. 265 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Значення наслідків для кваліфікації. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення.

Погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали (ст. 266 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона цього кримінального правопорушення, момент його закінчення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення.

Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами (ст. 267 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єкти кримінального правопорушення. Предмет кримінального правопорушення. об'єктивна сторона. Види порушень та їх наслідки. Суб'єктивна сторона. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини (ст. 268 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Суб'єкт цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин (ст. 269 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єкт та предмет. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням вимог пожежної безпеки.***

Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки (ст. 270 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Наслідки кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації. Поняття та розміри майнової шкоди. Відмежування цього кримінального правопорушення від кримінальних правопорушень проти власності.

Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства (ст. 270-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Наслідки кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації. Поняття та розміри майнової шкоди. Відмежування цього кримінального правопорушення від кримінальних правопорушень проти власності.

## **ТЕМА 10. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва**

Поняття кримінальних правопорушень проти безпеки виробництв, їх

загальна характеристика та види. Особливості об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Вид кримінально-правової норми. Об'єктивна сторона. Наслідки та їх значення для кваліфікації. Суб'єктивна сторона зазначеного кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення та його спеціальні ознаки.

Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою (ст. 272 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Види порушень та їх наслідки. Суб'єктивна сторона. Спеціальні ознаки суб'єкта кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах (ст. 273 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Діяння та його наслідки. Значення наслідків для кваліфікації кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Особливості суб'єкта кримінального правопорушення.

Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки (ст. 274 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Наслідки цього кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації. Суб'єктивна сторона. Спеціальні ознаки суб'єкта цього кримінального правопорушення.

Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд (ст. 275 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Види порушень та їх наслідки. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення і його спеціальні ознаки. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

## **ТЕМА 11. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту**

Поняття кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту, їх загальна характеристика та види. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки цих кримінальних правопорушень. Види об'єктів.

### ***Кримінальні правопорушення чинних на транспорті правил.***

Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту (ст. 276 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Види діянь. Значення наслідків для кваліфікації. Суб'єктивна сторона. Спеціальні ознаки особи, що вчинила кримінальне правопорушення.

Здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин (ст. 276-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Порушення правил повітряних польотів (ст. 281 КК України):

характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Наслідки та їх значення. Вік кримінальної відповідальності за це кримінальне правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил використання повітряного простору (ст. 282 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Значення наслідків для кваліфікації. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення.

Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття транспортного засобу. Об'єктивна сторона. Наслідки кримінального правопорушення та їх значення для кваліфікації. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення. Відмежування цього кримінального правопорушення від суміжних.

Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння (ст. 286-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Порушення нормативно-правових актів, норм і правил, що стосуються забезпечення дорожнього руху (ст. 288 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Вимоги до особи, що скоїла кримінальне правопорушення.

Порушення чинних на транспорті правил (ст. 291 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Суб'єктивна сторона та суб'єкт цього кримінального правопорушення. Відмежування від інших кримінальних правопорушень.

***Кримінальні правопорушення, пов'язані з пошкодженням чи знищенням транспортних засобів, їх частин або комунікацій.***

Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (ст. 277 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Значення суб'єктивної сторони. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу (ст. 290 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види дій. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення.

Пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів (ст. 292 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

***Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним заволодінням або блокуванням транспортних засобів чи комунікацій.***

Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна (ст. 278 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Вік кримінальної відповідальності за зазначене кримінальне правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства (ст. 279 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Види діянь та їх наслідки. Суб'єктивна сторона. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Відмежування кримінального правопорушення від суміжних складів.

Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття транспортного засобу. Об'єктивна сторона. Поняття незаконного заволодіння транспортним засобом. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення. Вік кримінальної відповідальності за це кримінальне правопорушення. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за незаконне заволодіння транспортним засобом.

### ***Інші транспортні правопорушення.***

Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків (ст. 280 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Спосіб вчинення кримінального правопорушення та момент його закінчення. Кваліфікуючі ознаки.

Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда (ст. 283 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Види дій. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха (ст. 284 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення.

Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден (ст. 285 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Суб'єктивна сторона. Особливості суб'єкта цього кримінального правопорушення.

Випуск в експлуатацію технічно несправних засобів або інше порушення їх експлуатації (ст. 287 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття транспортного засобу. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Види діянь та їх наслідки. Суб'єктивна сторона. Завідомість як ознака кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення і його спеціальні ознаки.

## **ТЕМА 12. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності**

Поняття, загальна характеристика й види кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

### ***Кримінальні правопорушення проти громадського порядку.***

Групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК України). Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Масові заворушення (ст. 294 КК України). Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку (ст. 295 КК України). Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки.

Хуліганство (ст. 296 КК України). Поняття та види. Момент закінчення кримінального правопорушення. Знаряддя хуліганства та їх вплив на кваліфікацію. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

### ***Кримінальні правопорушення проти моральності.***

Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 297 КК України). Види діяння. Місце вчинення кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Відмінність від кримінальних правопорушень проти власності.

Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини (ст. 298 КК України). Види діянь. Особливості предмета кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмінність від суміжних складів.

Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду (ст. 298-1 КК України). Види діянь. Особливості предмета кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Жорстоке поводження з тваринами (ст. 299 КК України). Ознаки предмета кримінального правопорушення. Види діяння та його наслідки. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних складів.

Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства й жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію (ст. 300 КК України). Ознаки предмета кримінального правопорушення. Види діяння та момент закінчення

кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Ввезення, виготовлення, збування й розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301 КК України). Ознаки предмета кримінального правопорушення. Види діяння та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження (ст. 301-1 КК України). Види дій та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Випадки, коли особа не підлягає кримінальній відповідальності, відповідно до ч. ч. 5, 6 ст. 301-1 КК України.

Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи (ст. 301-2 КК України). Види дій та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Створення або утримання місць розпусти і звідництво (ст. 302 КК України). Види дій та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією (ст. 303 КК України). Види дій та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304 КК України). Види дій та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Відмежування від кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

### **ТЕМА 13. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення**

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки цих кримінальних правопорушень.

***Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.***

Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки, поняття великого та особливо великого розміру наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання,

перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення та його види. Об'єктивна сторона. Види діянь та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Умови звільнення від кримінальної відповідальності.

Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 308 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Форми заволодіння. Суб'єкт кримінального правопорушення. Вік відповідальності. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від кримінальних правопорушень проти власності.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту (ст. 309 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення і його види. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Мета – обов'язкова ознака суб'єктивної сторони цього кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за некваліфікований склад кримінального правопорушення.

Посів або вирощування снотворного маку чи конопель (ст. 310 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення та його види і розмір. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів (ст. 311 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності.

Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 312 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Форми заволодіння. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Суб'єкт. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 321 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт

кримінального правопорушення.

Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів (ст. 321-1 КК України). Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення, пов'язані з протиправним отриманням та вживанням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, а також інших засобів, що не є наркотичними.***

Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 314 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Суб'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 315 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне публічне вживання наркотичних засобів (ст. 316 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Види дій. Поняття публічного вживання наркотичних засобів. Місце вчинення та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Кваліфікуючі ознаки.

Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 317 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Види діянь та момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів (ст. 318 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення та його види. Види дій. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин (ст. 319 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Мотиви кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення та його спеціальні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст. 320 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та

суб'єкт цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів (ст. 321-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів (ст. 322 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення.

Спонування неповнолітніх до застосування допінгу (ст. 323 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Поняття допінгу. Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Значення настання наслідків для кваліфікації. Суб'єктивна сторона. Ознаки суб'єкта цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів (ст. 324 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Потерпілий від цього кримінального правопорушення.

***Інші кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.***

Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст. 306 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Види дій. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Мета кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Поняття великого розміру.

Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням (ст. 313 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

***Інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.***

Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням (ст. 325 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Наслідки та їх значення для кваліфікації. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона.

Порушення правил поведження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами (ст. 326 КК України): характеристика

об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції (ст. 327 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Мета як обов'язковий елемент суб'єктивної сторони. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

#### **ТЕМА 14. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України**

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти національної безпеки України.

Кримінальні правопорушення, що посягають на основи конституційного ладу.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст. 109 КК України). Види дій. Момент закінчення кримінального правопорушення. Його кваліфікуючі ознаки.

Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК України). Види дій. Момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України (ст. 110-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112 КК України). Особливості потерпілого від цього кримінального правопорушення. Момент закінчення кримінального правопорушення. Мотив кримінального правопорушення. Відмежування від умисного убивства.

Кримінальні правопорушення, що посягають на основи зовнішньої безпеки України.

Державна зрада (ст. 111 КК України). Поняття і форми державної зради. Суб'єктивні ознаки державної зради. Спеціальні умови звільнення від кримінальної відповідальності за державну зраду. Кваліфікація дій громадян України – коригувальників ворожого вогню.

Колабораційна діяльність (ст. 111-1 КК України). Характеристика основних складів кримінального правопорушення колабораційної діяльності (ч. 1–7 ст. 111-1 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікований склад колабораційної діяльності (ч. 8 ст. 111-1 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Розмежування колабораційної діяльності та державної зради (ст. 111 КК України), виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436-2 КК України).

Пособництво державі-агресору (ст. 111-2 КК України): поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Розмежування з колабораційною діяльністю в частині передачі матеріальних ресурсів відповідним суб'єктам (ч. 4 ст. 111-1 КК України).

Шпигунство та його форми (ст. 114 КК України). Суб'єкт шпигунства. Відмінність шпигунства від державної зради у формі шпигунства. Спеціальні умови звільнення від кримінальної відповідальності за шпигунство.

Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1 КК України). Елементи складу злочину.

Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 114-2 КК України). Розмежування з колабораційною діяльністю в частині надання допомоги державі-агресору у веденні бойових дій (ч. 7 ст. 111-1 КК України) та із державною зрадою, вираженою у діях щодо надання допомоги у веденні підривної діяльності проти України шляхом коригування ворожого вогню (ст. 111 КК України).

Кримінальні правопорушення, що посягають на основи внутрішньої безпеки і економічної системи України.

Диверсія (ст. 113 КК України): поняття та види диверсійних дій. Зміст мети як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення диверсії. Відмінність диверсії від терористичного акту, а також від суміжних складів суспільно небезпечних діянь проти життя та здоров'я особи, власності, довкілля та громадської безпеки.

## **ТЕМА 15. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації**

Поняття, загальна характеристика, особливості та види кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

### ***Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці.***

Розголошення державної таємниці (ст. 328 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Поняття державної таємниці. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Особливості суб'єкта цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Втрата документів, що містять державну таємницю (ст. 329 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Поняття державної таємниці. Момент закінчення кримінального правопорушення. Значення наслідків. Особливості суб'єктивної сторони цього кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни (ст. 330 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Види діянь та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Значення мотиву для кваліфікації. Спеціальні ознаки суб'єкта кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

### ***Кримінальні правопорушення у сфері недоторканності державних кордонів.***

Незаконне переправлення осіб через державний кордон України (ст. 332 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Поняття державного кордону. Об'єктивна сторона. Види діянь та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї (ст. 332-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Незаконне перетинання державного кордону України (ст. 332-2 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю (ст. 333 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Предмет кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил міжнародних польотів (ст. 334 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Види діянь та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення у сфері забезпечення призову та мобілізації.***

Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу (ст. 335 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Поняття призову на строкову військову службу. Момент початку та закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Вік кримінальної відповідальності.

Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (ст. 336 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Поняття призову за мобілізацією. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона та суб'єкт кримінального правопорушення.

Ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації (ст. 336-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів (ст. 337 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Об'єктивна сторона. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення.

**ТЕМА 16. «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів**

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

***Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку використання спеціальних предметів, що використовуються органами влади.***

Наруга над державними символами (ст. 338 КК України). Предмети кримінального правопорушення. Види діянь. Зміст поняття «публічна наруга». Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні (ст. 339 КК України). Поняття «підняття Державного Прапора України». Момент закінчення кримінального правопорушення.

Суб'єкт незаконного підняття Державного прапора України.

Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357 КК України). Види предметів кримінального правопорушення. Різновиди діянь. Мотиви кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК України). Предмет кримінального правопорушення. Види дій. Мотив кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації (ст. 359 КК України). Ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Відмежування від порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер. Кваліфікуючі ознаки.

Умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі (ст. 360 КК України). Предмет кримінального правопорушення. Характеристика об'єктивної сторони. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських формувань, окремих громадян, пов'язані з незаконним впливом на її суб'єктів чи з перешкоджанням їх діяльності.***

Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК України). Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Діяльність представника влади чи працівника правоохоронного органу з виконання службових обов'язків та діяльність члена громадського формування з охорони громадського порядку й державного кордону або військовослужбовця з виконання покладених на нього обов'язків щодо охорони громадського порядку. Відмежування опору від злісної непокори. Вина при вчиненні опору. Суб'єкт кримінального правопорушення. Зміст примушення потерпілого при вчиненні опору.

Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця (ст. 343 КК України). Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Види впливу на потерпілого. Зміст вини, мотиву та мети при вчиненні кримінального правопорушення. Суб'єкт втручання. Кваліфікуючі ознаки.

Втручання у діяльність державного діяча (ст. 344 КК України). Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Форми незаконного впливу на потерпілого. Зміст суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України). Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Зміст юридичної конструкції «у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків». Кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Погроза або насильство щодо державного або громадського діяча (ст. 346 КК України). Потерпілий від кримінального правопорушення. Мотив і мета кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця (ст. 347 КК України). Поняття «працівник правоохоронного органу», «працівник органу державної виконавчої служби» та «приватний виконавець». Зміст юридичної конструкції «у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків». Кваліфікуючі ознаки.

Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК України). Поняття «посягання на життя». Відмінність цього кримінального правопорушення від умисного вбивства особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку.

Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника (ст. 349 КК України). Потерпілі від кримінального правопорушення. Мета кримінального правопорушення. Відмежування цього кримінального правопорушення від захоплення заручників.

Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок (ст. 350 КК України). Потерпілі від цього кримінального правопорушення. Види кримінально протиправних діянь. Мета кримінального правопорушення. Відмінність цього кримінального правопорушення від погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. Кваліфікуючі ознаки.

Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради (ст. 351 КК України). Види кримінально протиправних діянь. Відмінність цього кримінального правопорушення від втручання у діяльність народного депутата України.

Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок (ст. 352 КК України). Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Мотив і мета кримінального правопорушення. Відмежування цього кримінального правопорушення від умисного знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу та від умисного знищення або пошкодження майна. Кваліфікуючі ознаки.

Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

***Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та об'єднань громадян, не пов'язані з незаконним впливом на її суб'єктів.***

Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій (ст. 340 КК України). Поняття незаконного перешкоджання. Особливості об'єктивної і суб'єктивної сторони (можливість у деяких випадках впливу на представників органів місцевого самоврядування). Суб'єкт кримінального правопорушення.

Захоплення державних або громадських будівель чи споруд (ст. 341 КК України). Характеристика об'єктивної сторони кримінального

правопорушення. Мета кримінального правопорушення (можливість у деяких випадках впливу на певних представників).

Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи (ст. 353 КК України). Види діянь. Мета самовільного присвоєння вказаних повноважень або звання посадової особи. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України). Особливості законодавчої конструкції кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Самоправство (ст. 356 КК України). Особливості об'єктивної сторони.

Суб'єкт кримінального правопорушення.

***Кримінальні правопорушення проти журналістів.***

Погроза або насильство щодо журналіста (ст. 345-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Потерпілий від цього кримінального правопорушення.

Умисне знищення або пошкодження майна журналіста (ст. 347-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Посягання на життя журналіста (ст. 348-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

Захоплення журналіста як заручника (ст. 349-1 КК України): характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак.

## **ТЕМА 17. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку**

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (ст. 361 КК України). Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут (ст. 361-1 КК України). Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації (ст. 361-2 КК України). Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах

(комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї (ст. 362 КК України). Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення.

Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється (ст. 363 КК України). Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення.

Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку (ст. 363-1 КК України). Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

### **ТЕМА 18. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг**

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Поняття службової особи.

Кримінальні правопорушення проти правомірної діяльності державних установ і недержавних формувань незалежно від форм власності й видів діяльності, що вчинюються службовими особами з використанням ними своїх обов'язків (ст.ст. 364–367 КК України).

Кримінальні правопорушення проти авторитету державного апарату, апарату підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності й пов'язані з ними (кримінальні правопорушення пов'язані з неправомірною вигодою).

Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України). Поняття та ознаки неправомірної вигоди. Момент закінчення злочину. Особливості кримінальної відповідальності за посередництво у кримінальних правопорушеннях, пов'язаних із неправомірною вигодою.

Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України). Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України).

Незаконне збагачення (ст. 368-5 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України).

Зловживання впливом (ст. 369-2 КК України). Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань (ст. 369-3 КК України).

Провокація підкупу (ст. 370 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Правові позиції ЄСПЛ щодо критеріїв провокації злочину.

### **ТЕМА 19. Кримінальні правопорушення проти правосуддя**

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти правосуддя.

*Кримінальні правопорушення проти конституційних принципів діяльності органів розслідування, прокуратури і суду.*

Завідомо незаконне затримання, привід, арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК України). Види дій. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Завідомість як ознака кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372 КК України). Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки.

*Кримінальні правопорушення проти безпеки, честі та гідності суддів, народних засідателів, присяжних.*

Втручання в діяльність судових органів (ст. 376 КК України). Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду (ст. 376-1 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Погроза або насильство щодо суддів, народного засідателя чи присяжного (ст. 377 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 378 КК України). Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Наслідки. Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя (ст. 379 КК України). Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки.

***Кримінальні правопорушення проти прав та інтересів суб'єктів кримінального або цивільного процесу.***

Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист (ст. 380 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Наслідки. Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки.

Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист (ст. 381 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Наслідки. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Втручання в діяльність захисника чи представника особи (ст. 397 КК України). Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення права на захист (ст. 374 КК України). Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єкт кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи (ст. 398 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи (ст. 399 КК України). Види діяння. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги (ст. 400 КК України). Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки.

***Кримінальні правопорушення проти інтересів всебічного, повного неупередженого розслідування і судового розгляду кримінальних справ.***

Примушування давати показання (ст. 373 КК України). Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення (ст. 383 КК України). Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Відмежування від суміжних складів.

Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК України). Види дій. Момент закінчення кримінального правопорушення.

Особливості суб'єктивної сторони. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Обставини, що виключають суспільну небезпечність цього діяння. Час вчинення цього кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки.

Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку (ст. 386 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Потерпілий від цього кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Суб'єкт кримінального правопорушення. Відмінність від суміжних складів.

***Кримінальні правопорушення проти інтересів своєчасного припинення та розкриття правопорушень.***

Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування (ст. 387 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Приховування злочину (ст. 396 КК України). Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Обставини, що виключають відповідальність за це діяння. Відмінність від співучасті.

***Кримінальні правопорушення проти інтересів забезпечення неухильного виконання судових рішень.***

Невиконання судового рішення (ст. 382 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації (ст. 388 КК України). Предмет кримінального правопорушення. Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки.

Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389-1 КК України). Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт (ст. 389-2 КК України). Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Ухилення від відбування покарання у вигляді обмеження волі та у вигляді позбавлення волі (ст. 390 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників (ст. 390-1 КК України). Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК України). Види діяння. Поняття адміністрації виправної установи. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення. Відмінність від суміжних складів.

Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення. Відмінність від суміжних кримінального правопорушення.

Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393 КК України). Поняття та ознаки діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Втеча зі спеціалізованого лікувального закладу (ст. 394 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивна сторона. Суб'єкт кримінального правопорушення.

Порушення правил адміністративного нагляду (ст. 395 КК України). Види діяння. Умови звільнення від кримінальної відповідальності. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Суб'єкт кримінального правопорушення.

## **ТЕМА 20. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)**

Поняття, загальна характеристика й види військових кримінальних правопорушень. Відмежування військового правопорушення від дисциплінарного проступку.

### ***Кримінальні правопорушення проти порядку підлеглості та військової честі і гідності.***

Непокора (ст. 402 КК України). Об'єктивна сторона. Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних складів.

Невиконання наказу (ст. 403 КК України). Об'єктивна сторона та момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від непокори.

Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків (ст. 404 КК України). Види дій та момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Погроза або насильство щодо начальника (ст. 405 КК України). Види дій та момент закінчення кримінального правопорушення. Мотив кримінального правопорушення й його вплив на кваліфікацію. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Відмежування від суміжних складів.

Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості (ст. 406 КК України). Об'єктивна сторона та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю (ст. 435-1 КК України): об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Особливості суб'єкта кримінального правопорушення, використання телеологічного тлумачення для виявлення його ознак та обґрунтування судової практики.

### ***Кримінальні правопорушення проти порядку проходження військової служби.***

Самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК України). Види дій та момент закінчення кримінального правопорушення. Тривалість залишення військової частини або місця служби й кваліфікація кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Відмежування від суміжних складів і дисциплінарного проступку.

Дезертирство (ст. 408 КК України). Об'єктивна сторона та момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від самовільного залишення військової частини або місця служби.

Ухилення від військової служби шляхом самоскалічення або іншим способом (ст. 409 КК України). Об'єктивна сторона та момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення.

### ***Кримінальні правопорушення проти порядку користування військовим майном та його збереження.***

Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових, інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410 КК України). Особливості предмета кримінального правопорушення. Види та способи діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних складів.

Умисне знищення або пошкодження військового майна (ст. 411 КК України). Види діяння та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Необережне знищення або пошкодження військового майна (ст. 412 КК України). Види діяння та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Втрата військового майна (ст. 413 КК України). Види діянь та момент закінчення кримінального правопорушення. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил поведіння зі зброєю, а також з речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 414 КК України). Предмет кримінального правопорушення. Види діянь та їх наслідки. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмінність від суміжних складів.

***Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації військової техніки.***

Порушення правил водіння або експлуатації машин (ст. 415 КК України). Поняття машини. Види порушень та їх наслідків. Особливості суб'єктивної сторони.

Порушення правил польотів або підготовки до них (ст. 416 КК України).

Види порушень та їх наслідки. Особливості суб'єктивної сторони.

Порушення правил кораблеводіння (ст. 417 КК України). Види порушень та їх наслідки. Особливості суб'єктивної сторони.

***Кримінальні правопорушення проти порядку несення окремих видів військової служби.***

Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання (ст. 418 КК України). Види порушень. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від дисциплінарного проступку. Порушення правил несення прикордонної служби (ст. 419 КК України).

Види порушень. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від дисциплінарного проступку.

Порушення правил несення бойового чергування (ст. 420 КК України). Види порушень. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від дисциплінарного проступку.

Порушення статутних правил внутрішньої служби (ст. 421 КК України). Види порушень. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від дисциплінарного проступку.

***Кримінальні правопорушення проти порядку збереження військової таємниці.***

Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості (ст. 422 КК України). Види діянь та момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі обставини. Відмежування від державної зради.

***Кримінальні правопорушення проти авторитету і правомірної діяльності військових формувань і правоохоронних органів.***

Недбале ставлення до військової служби (ст. 425 КК України). Види діянь. Особливості складу кримінального правопорушення за конструкцією об'єктивної сторони. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо

кваліфікуючі ознаки. Відмінність від зловживання владою або службовим становищем.

Бездіяльність військової влади (ст. 426 КК України). Поняття та види бездіяльності. Наслідки кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних складів.

Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень (ст. 426-1 КК України). Характеристика об'єктивних та суб'єктивних ознак. Кваліфікуючі ознаки.

***Кримінальні правопорушення проти порядку ведення бойових дій, вимог законів і звичаїв війни.***

Здача або залишення ворогові засобів ведення війни (ст. 427 КК України). Поняття засобів ведення війни. Види діянь та момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Відмінність від державної зради.

Залишення гинучого військового корабля (ст. 428 КК України). Поняття залишення корабля. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних кримінального правопорушення.

Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю (ст. 429 КК України). Види діянь. Суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних складів.

Добровільна здача в полон (ст. 430 КК України). Поняття та види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Суб'єкт кримінального правопорушення. Відмінність від державної зради.

Суспільно протиправні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні (ст. 431 КК України). Поняття та види діяння. Місце вчинення кримінального правопорушення. Особливості суб'єктивної сторони. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки. Відмінність від державної зради.

Мародерство (ст. 432 КК України). Види діяння. Момент закінчення кримінального правопорушення. Місце його вчинення. Суб'єктивні ознаки. Відмежування від суміжних складів.

Насильство над населенням у районі воєнних дій (ст. 433 КК України). Поняття та види насильства. Наслідки. Суб'єктивні ознаки. Відмежування від суміжних складів.

Погане поводження з військовополоненими (ст. 434 КК України). Види діяння і момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки. Відмежування від суміжних складів.

Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею (ст. 435 КК України). Ознаки незаконності діяння та його види. Момент закінчення кримінального правопорушення. Суб'єктивні ознаки.

**ТЕМА 21. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку**

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

### ***Кримінальні правопорушення проти миру.***

Пропаганда війни (ст. 436 КК України). Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення.

Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів (ст. 436-1 КК України). Види діянь, їх об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436-2 КК України). Види діянь, їх об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Кваліфікуючі ознаки.

Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни (ст. 437 КК України). Види діянь, їх об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Особливості суб'єкта злочину (*leadership crimes*) та національної юрисдикції щодо них.

### ***Кримінальні правопорушення проти безпеки людства.***

Застосування зброї масового знищення (ст. 439 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Кваліфікуючі ознаки.

Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення (ст. 440 КК України). Види діянь. Момент закінчення кримінального правопорушення.

Екоцид (ст. 441 КК України). Поняття екоциду. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення.

Геноцид (ст. 442 КК України). Поняття геноциду. Види діянь. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки діянь, передбачених статтею КК.

### ***Кримінальні правопорушення проти міжнародного правопорядку.***

Порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК України). Види діянь. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки, кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення. Особливості міжнародно-правової бланкетності диспозиції ч. 1 ст. 438 КК України. Міжнародне гуманітарне право як джерело визначення видів серйозних порушень законів та звичаїв війни. Види суб'єктів порушень законів та звичаїв війни. Типові ситуації вчинення воєнних злочинів в контексті міжнародного збройного конфлікту на території України. Розмежування із воєнними військовими кримінальними правопорушеннями та ординарними кримінальними правопорушеннями. Значення контекстуального елементу.

Посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443 КК України). Об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Мета як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони означеного складу кримінального правопорушення.

Злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (ст. 444 КК України). Види діянь. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки цих кримінальних правопорушень. Особливості мети як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони означеного складу кримінального правопорушення.

Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала (ст. 445 КК України). Відмежування від певного кримінального правопорушення, скоєного військовослужбовцями.

Піратство (ст. 446 КК України). Поняття піратства, об'єктивні та суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення. Відмежування піратства

від терористичного акту та уgonу або захоплення морського чи річкового судна.

Найманство (ст. 447 КК України). Види діянь, їх об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

## 5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

### 5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання.

### 5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів та здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

*для денної форм здобуття освіти*

Підсумковий контроль – ЗАЛІК	Підсумковий контроль – ЕКЗАМЕН
Аудиторна робота – 80 балів	Аудиторна робота – 40 балів
Самостійна робота – 20 балів	Самостійна робота – 10 балів
Залік	Екзамен – 50 балів
Усього за навчальну дисципліну (освітній компонент) – 100 балів	Усього за навчальну дисципліну (освітній компонент) – 100 балів

Для переведення оцінок у бали у разі підсумкового контролю у формі заліку необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{МКО} + \text{КДО} \cdot 0,5 + \text{КНО}} * 16 =$$

- AP – результат аудиторної роботи;
- МКО – мінімальна кількість оцінок (1/3 (33 %) від кількості семінарських занять/практичних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни). Якщо МКО складає дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;
- КДО – кількість «додаткових» оцінок – оцінок, що перевищують МКО;
- КНО – кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та невідпрацьованих пропущених занять.

Для переведення оцінок у бали у разі підсумкового контролю у формі екзамену необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{МКО} + \text{КДО} * 0,5 + \text{КНО}} * 8 =$$

- AP – результат аудиторної роботи;
- МКО – мінімальна кількість оцінок (1/3 (33 %) від кількості семінарських занять/практичних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни). Якщо МКО складає дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;
- КДО – кількість «додаткових» оцінок – оцінок, що перевищують МКО;
- КНО – кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та невідпрацьованих пропущених занять.

**При оцінюванні екзамену застосовуються такі критерії:**

- 45-50 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю виконав/виконала завдання правильно, допустив/допустила 1-2 помилки, вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.
- 35-44 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти виконав/виконала усі завдання та допустив/допустила незначні лексичні та граматичні помилки, володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);
- 25-34 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти виконав/виконала усі завдання та допустив/допустила значні лексичні та граматичні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);
- 0-24 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання та робить значні лексичні та граматичні помилки, які суттєво впливають на результат, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

**Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському чи практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:**

**1. Теоретична відповідь**

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

**2. Тест:** правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

**3. Задача:** вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

**4. Реферативне повідомлення** – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

### Оцінювання курсової роботи

№ п/п	Критерії	Максимальна кількість балів
1	Теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат	5
2	Використання різних методів дослідження при написанні курсової роботи	5
3	Глибока проробка проблеми за матеріалами вітчизняної та зарубіжної літератури і чинним законодавством.	20
4	Самостійний і творчий підхід до аналізу емпіричного матеріалу	5
5	Науковий стиль викладення матеріалу	5
6	Обґрунтованість та вірогідність запропонованих висновків	10
7	Належне оформлення курсової роботи	10
8	Наявність змістовних додатків	10
9	Своєчасність здачі курсової роботи	5
10	Грамотний і аргументований захист курсової роботи перед комісією	20
11	Наявність демонстраційних матеріалів при захисті курсової роботи	5
	<b>Всього:</b>	<b>100</b>

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків

60–66		Е	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля)

## 6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

### Базові

1. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за ред.: В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. 5-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2020. 584 с.
2. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / за ред.: В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. 5-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2021. 768 с.
3. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини) : посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко ; відп. ред. В. І. Тютюгін. 4-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2023. 352 с.
4. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб. / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 520 с.

### Допоміжні

1. Вереша Р. В. Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина : навч. посіб. Київ : Алерта, 2022. 612 с.
2. Вереша Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. 9-те вид., перероб. і допов. Київ : Алерта, 2023. 576 с.
3. Сухонос В. В., Сухонос В. В. (мол.), Білокінь Р. М., Бондаренко О. С. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / за заг. ред. В. В. Сухоноса. Суми : Університетська книга, 2024. 476 с.
4. Кримінальне право. Загальна частина (Українсько-європейські студії) : підручник : у 2 кн. / за ред. О. О. Дудорова, А. А. Стрижевської. Київ : 2025.
5. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини) : навч. посіб. Харків : Право, 2023. 352 с.

6. Рішення ЄСПЛ «Іскра проти України» (заява №124889/17) від 22 червня 2023 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SOO01771> (дата звернення: 26.06.2023)
7. Рішення ЄСПЛ «Кулик проти України» (заява № 30760/06) від 23 червня 2016 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SOO00954> (дата звернення: 26.06.2023)
8. Удод А., Федорчак І. Зарубіжний досвід кримінальної відповідальності за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. №7. С. 397-400.
9. Удод А.М., Крушеницький А.В. Насильства щодо працівника правоохоронного органу за сукупністю злочинів та повторністю. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 10. С. 510-513.

### Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-телекомунікаційна система «МІА:Освіта». URL: <https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=14>
  2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
  3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
  4. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
  5. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/>
  6. Офіційний сайт Національної поліції України. URL: <https://www.npu.gov.ua/>
- 1.